

PODSTAWOWE ZAGADNIENIA PRAWNE DZIAŁANIA STRZELCA WYBOROWEGO NA TERYTORIUM PAŃSTWA POZA STANAMI NADZWYCZAJNYMI

Cezariusz SOŃTA

Wojskowa Akademia Techniczna
Uniwersytet Warszawski

Streszczenie: W obowiązujących aktach normatywnych występują pojęcia strzelca wyborowego, snajpera, karabinu strzelca wyborowego. Jednak nie istnieje szczególna regulacja prawna użycia broni palnej przez strzelca wyborowego względnie snajpera. Przed dniem 5 czerwca 2013 r. było ono regulowane – co do zasady – odrębnie dla każdej z formacji uzbrojonych. Wtedy bowiem weszła w życie ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej. Zakresem regulacji obejmuje ona m.in. wszystkich uprawnionych do użycia broni palnej. Żołnierz pełniący służbę w Służbie Kontrwywiadu Wojskowego lub Służbie Wywiadu Wojskowego, a także – co do zasady – żołnierz Żandarmerii Wojskowej lub wojskowych organów porządkowych uprawniony jest do używania broni palnej w działaniach na terytorium państwa na zasadach takich samych jak np. funkcjonariusz Policji. Dotyczy to również żołnierza będącego strzelcem wyborowym. Podczas prac nad projektem wspomnianej ustawy, a także wcześniej, szeroko dyskutowany był problem prawnej oceny oddania strzału przez strzelca wyborowego w zamiarze pozbawienia życia, np. w tzw. sytuacji zakładniczej. Powołana ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej z pewnością nie rozstrzyga jednoznacznie problemu dopuszczalności działania strzelca wyborowego ani jakiegokolwiek innego uprawnionego w zamiarze pozbawienia życia człowieka, tzn. nie zezwala na to wprost, ani tego wprost nie zakazuje. Zasadniczym celem niniejszego opracowania jest próba rozstrzygnięcia tego zagadnienia, jak również odpowiedzi na pytanie, czy otwierając ogień w takiej sytuacji, strzelec wyborowy może nie zachować poprzedzającej go procedury wymaganej w myśl przepisów powołanej ustawy.

Słowa kluczowe: strzelec wyborowy, snajper, broń, środki przymusu bezpośredniego, podstawy prawne działania strzelca wyborowego, strzelanie z zamiarem pozbawienia życia człowieka, dopuszczalność działania snajpera z zamiarem pozbawienia życia człowieka.

Przykłady użycia w regulacjach prawnych pojęć: strzelec wyborowy, snajper, karabin strzelca wyborowego, karabin wyborowy

Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dn. 11 grudnia 2009 r. w sprawie korpusów osobowych, grup osobowych i specjalności wojskowych przewiduje m.in. specjalność podoficerów lub szeregowych: strzelec wyborowy – w korpusie osobowym wojsk lądowych, w grupie osobowej pancerno-zmechanizowanej¹. Pośród licznych innych specjalności powołane rozporządzenie przewiduje również m.in. specjalność podoficerów lub szeregowych: snajper – w korpusie osobowym wojsk

¹ Dz.U. nr 216, poz. 1678.

specjalnych, w grupach osobowych lądowych działań specjalnych lub morskich działań specjalnych. Z kolei decyzja nr 5/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 stycznia 2002 r. w sprawie określenia stanowisk w Jednostce Wojskowej Nr 2305, których zajmowanie uprawnia do podwyższenia podstawy wymiaru emerytury o 2% (Załącznik – wykaz stanowisk w etacie nr 02/243/0, których zajmowanie uprawnia do podwyższenia o 2% podstawy wymiaru emerytury wojskowej za każdy pełny rok zawodowej służby wojskowej pełnionej w jednostce wojskowej nr 2305), jako nazwy stanowisk wymienia m.in. strzelca wyborowego–radiotelegrafistę, strzelca wyborowego–sanitariusza, strzelca wyborowego–kierowcę². Strzelec wyborowy występował również w terminologii normatywnej w sferze przepisów regulujących strukturę Policji. Mianowicie § 15 ust. 2 pkt 2 lit. c w zw. z ust. 1 zarządzenia nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 17 stycznia 2006 r. w sprawie regulaminu Komendy Głównej Policji stanowił, że w skład biura Głównego Sztabu Policji wchodził m.in. Zarząd Operacji Antyterrorystycznych, w tym m.in. Wydział Wsparcia Bojowego, w tym m.in. Sekcja Strzelców Wyborowych. Jej zadania określono jako uczestniczenie w działaniach bojowych, polegających na rozpoznawaniu i likwidowaniu zamachów terrorystycznych, oraz innych działaniach wymagających użycia specjalistycznych sił i środków, a także specjalnej taktyki działania (Załącznik Nr 8 Zadania komórek organizacyjnych Głównego Sztabu Policji)³. Przywołane zarządzenie nr 2 Komendanta Głównego Policji z dnia 17 stycznia 2006 r. w sprawie regulaminu Komendy Głównej Policji utraciło moc na podstawie § 32 zarządzenia nr 460 Komendanta Głównego Policji z dnia 24 maja 2007 r. w sprawie regulaminu Komendy Głównej Policji⁴. Zgodnie z załącznikiem nr 7 tego ostatniego zarządzenia – *Zadania komórek organizacyjnych GSP KGP – Zarząd Operacji Antyterrorystycznych* ma za zadanie: 1) prowadzenie działań bojowych, polegających na rozpoznawaniu i likwidowaniu zamachów terrorystycznych oraz innych działaniach wymagających użycia specjalistycznych sił i środków, a także specjalnej taktyki działania; 2) zapewnienie, poprzez realizację programu szkolenia, stałej gotowości do prowadzenia działań bojowych, polegających na rozpoznawaniu i likwidowaniu zamachów terrorystycznych, oraz innych działań wymagających użycia specjalistycznych sił i środków, a także specjalnej taktyki działania.

Karabin wyborowy jako element etatowego uzbrojenia szeregowego zawodowego na stanowisku strzelca wyborowego przewiduje rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 27 czerwca 2011 r. w sprawie szczegółowych warunków i norm uzbrojenia żołnierzy zawodowych – Załącznik nr 3 – *Rodzaje i normy etatowego uzbrojenia dla szeregowych zawodowych w jednostkach organizacyjnych Sił Zbrojnych*

² Dz.Urz. MON.2002.1.5.

³ Dz.Urz. KGP.2006.2.8.

⁴ Dz.Urz. KGP.2007.9.78.

Rzeczypospolitej Polskiej⁵. Broń tego rodzaju wymieniana jest również w aktach normatywnych dotyczących innych służb. Na przykład załącznik nr 1 – *Normy uzbrojenia, które może być przyznane funkcjonariuszom* – rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 grudnia 2003 r. w sprawie uzbrojenia i wyposażenia funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego jako rodzaj uzbrojenia przysługujący funkcjonariuszowi wymienia broń palną bojową, w tym m.in. karabin strzelca wyborowego⁶. Karabin taki, jako jeden z rodzajów należnego uzbrojenia w postaci broni palnej, wskazuje także zarządzenie nr 12 Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 25 lipca 2002 r. w sprawie norm uzbrojenia przysługującego funkcjonariuszom Biura Ochrony Rządu oraz sposobu przyznawania, korzystania i przechowywania uzbrojenia (Załącznik *Tabela norm należności uzbrojenia*)⁷. Zarządzenie nr 45 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 6 lipca 2012 r. w sprawie organizacji i prowadzenia strzelania z broni strzeleckiej w Straży Granicznej zawiera m.in. załącznik Nr 1 *Warunki strzelań z broni strzeleckiej*, w którym zamieszczony jest pkt IV *Strzelania z karabinu wyborowego*⁸. Załącznik nr 2 – *Normy uzbrojenia* – Zarządzenia nr 10/06 Szefa Centralnego Biura Antykorupcyjnego z dnia 19 października 2006 r. w sprawie norm oraz szczegółowych zasad dostępu, przyznawania i użytkowania wyposażenia i uzbrojenia przez funkcjonariuszy Centralnego Biura Antykorupcyjnego wśród rodzajów uzbrojenia wskazuje broń palną bojową, w tym m.in. karabin strzelca wyborowego w liczbie „szt. wg potrzeb”, wraz z amunicją w liczbie „szt. do pełnego załadowania wszystkich magazynków w komplecie danej broni”⁹.

Broni i amunicji stanowiącej uzbrojenie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Biura Ochrony Rządu, Straży Granicznej, Służby Celnej, Służby Więziennej oraz innych państwowych formacji uzbrojonych, w odniesieniu do których dostęp regulują odrębne przepisy, nie dotyczą przepisy ustawy z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji, zgodnie z art. 3 ust. 1 tejże¹⁰. Na podstawie art. 10 tej ustawy wydane zostało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie rodzajów szczególnie niebezpiecznych broni i amunicji oraz rodzajów broni odpowiadającej celom, w których może być wydane pozwolenie na broń¹¹. W myśl § 1 pkt 4 tego rozporządzenia m.in. broń

⁵ Dz.U. 2011.142.832

⁶ Dz.U. 2003.219.2155 z późn. zm.

⁷ Dz.Urz. MSW.2002.5.12, z późn. zm.

⁸ Dz.Urz. KGSG.2012.40, z późn. zm.

⁹ Dz.Urz. CBA.2007.1.9

¹⁰ Dz.U. 2012.576 j.t., z późn. zm.

¹¹ Dz.U. 2000.19.240, z późn. zm.

palna wyposażona w laserowe lub noktowizyjne urządzenia służące do zwiększenia dokładności celowania stanowi broń szczególnie niebezpieczną. Nie jest zatem, w tym znaczeniu, bronią szczególnie niebezpieczną karabin strzelca wyborowego niewyposażony w tego rodzaju urządzenia, a jedynie w „zwykły” celownik optyczny. Mimo tego pozwolenie na broń służącą do celów kolekcjonerskich, które może być wydane na kuszę, broń pneumatyczną w postaci pistoletów i karabinków, broń palną w postaci pistoletów, rewolwerów i karabinów, z wyłączeniem broni opracowanej konstrukcyjnie po roku 1945, w pełni funkcjonalne kopie zabytkowej broni palnej ładowanej odprzodowo, wytworzone po roku 1850, broń myśliwską, z wyłączeniem sztucerów opracowanych konstrukcyjnie po roku 1945, nie może być wydane na karabin strzelca wyborowego, niezależnie od rodzaju jego przyrządów celowniczych.

Podstawowe zagadnienia użycia broni palnej przed wejściem w życie ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej

Jak uprzednio wskazano, specjalność lub stanowisko strzelca wyborowego bądź snajpera jest wymieniane *expressis verbis* w niektórych przepisach; część regulacji prawnych wymienia karabin strzelca wyborowego (względnie karabin wyborowy). W prawie polskim natomiast nigdy nie było i nadal nie ma odrębnej regulacji użycia broni przez strzelca wyborowego, względnie snajpera. Przed wejściem w życie ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej użycie broni palnej¹² było regulowane – co do zasady – odrębnie dla każdej z formacji uzbrojonych (z zastrzeżeniem wskazanym w dalszym ciągu). Tym niemniej dostrzegalne było daleko idące podobieństwo, a niekiedy wręcz niemal identyczność poszczególnych unormowań w tej materii. Zasady użycia broni palnej określone były częściowo w ustawach, częściowo zaś w rozporządzeniach, które precyzowały bardziej ogólne regulacje ustawowe.

Pierwszym po 1989 r. aktem rangi podustawowej z zakresu powyżej określonego było rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 września 1990 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu postępowania przy użyciu broni palnej przez policjantów¹³, wydane na podstawie art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, w ówczesnym brzmieniu tejże ogłoszonym w Dz.U. z 1990 r. nr 30, poz. 179. W rozporządzeniu tym postanowiono na wstępie, że policjanci mają prawo użycia broni palnej w przypadkach określonych w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji¹⁴, zwanej dalej „ustawą” (§ 1); przy podejmowaniu decyzji o użyciu

¹² Dz.U. 2013.628, z późn. zm.

¹³ Dz.U. 90.70.411.

¹⁴ Dz.U. nr 30, poz. 179.

broni palnej policjanci są obowiązani postępować ze szczególną rozważą, traktując broń palną jako ostateczny środek działania (§ 2). Przepis § 3 ust. 3 tegoż rozporządzenia stanowił, że użycie broni palnej powinno następować w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę osobie, przeciwko której użyto broni, i nie może zmierzać do pozbawienia jej życia, a także narażać na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia innych osób. Postanowienia § 3 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1995 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu postępowania przy użyciu broni palnej przez policjantów stanowiły częściowo powtórzenie, częściowo uzupełnienie (doprecyzowanie) postanowień art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji, w brzmieniu tejże ogłoszonym w Dz.U. z 1990 r. nr 30, poz. 179.

Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji¹⁵ stanowiła w art. 17, że:

- policjant ma prawo użycia broni palnej wyłącznie w przypadkach enumeratywnie wskazanych, jeżeli środki przymusu bezpośredniego, wymienione w art. 16 ust. 1, okazały się niewystarczające lub ich użycie, ze względu na okoliczności danego zdarzenia, nie jest możliwe (ust. 1);
- w działaniach oddziałów i pododdziałów zwartych Policji użycie broni palnej może nastąpić tylko na rozkaz ich dowódcy (ust. 2);
- użycie broni palnej powinno następować w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę osobie, przeciwko której użyto broni palnej;
- Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowo warunki i sposób postępowania przy użyciu broni palnej, a także zasady użycia broni palnej przez jednostki wymienione w ust. 2.

Na podstawie powyższego upoważnienia dnia 19 lipca 2005 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu postępowania przy użyciu broni palnej przez policjantów oraz zasad użycia broni palnej przez oddziały i pododdziały zwarte Policji¹⁶. W rozdziale 2 tego aktu normatywnego, dotyczącym szczegółowych warunków i sposobów postępowania policjantów przy użyciu broni palnej, zawarto m.in. następujące unormowania:

„§ 3.1. Policjanci przed użyciem broni palnej są obowiązani:

- 1) po uprzednim okrzyku „POLICJA” wezwać osobę do zachowania się zgodnego z prawem, a w szczególności do natychmiastowego porzucenia broni lub niebezpiecznego narzędzia, zaniechania ucieczki, odstąpienia od bezprawnych działań lub użycia przemocy;
- 2) w razie niepodporządkowania się wezwaniom określonym w pkt. 1 zagrozić użyciem broni palnej, wzywając: „STÓJ – BO STRZELAM”;
- 3) oddać strzał ostrzegawczy w bezpiecznym kierunku, jeżeli wezwania określone w pkt. 1 i 2 okażą się bezskuteczne.

¹⁵ W brzmieniu: t.j.: Dz.U.02.7.58.

¹⁶ Dz.U. 05.135.1132

2. Przepisów ust. 1 nie stosuje się w sytuacjach, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt. 1, 3, 5 i 8 ustawy, a także w innych przypadkach, gdy z zachowania osoby posiadającej broń lub niebezpieczne narzędzie wynika, że wszelka zwłoka groziłaby bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia lub zdrowia ludzkiego.

3. Użycie broni palnej w sytuacji, o której mowa w ust. 2, musi być poprzedzone okrzykiem „POLICJA”.

Rozdział 3 cyt. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu postępowania przy użyciu broni palnej przez policjantów oraz zasad użycia broni palnej przez oddziały i pododdziały zwarte Policji, zatytułowany: *Zasady użycia broni palnej przez oddziały Policji*, zawierał m.in. następujące regulacje:

„§ 7.1. Policjanci wchodzący w skład oddziału Policji mogą użyć broni palnej wyłącznie na rozkaz dowódcy oddziału.

2. Dowódca oddziału może wydać rozkaz, o którym mowa w ust. 1, w przypadkach określonych w art. 17 ust. 1 ustawy oraz po uprzednim uzyskaniu zgody właściwego komendanta wojewódzkiego Policji lub Komendanta Głównego Policji.

3. Zgoda, o której mowa w ust. 2, nie jest wymagana, gdy wszelka zwłoka w użyciu broni palnej groziłaby bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia ludzkiego”.

Jak uprzednio wskazano, przed wejściem w życie ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej¹⁷ użycie broni palnej było regulowane – co do zasady – odrębnie dla każdej z formacji uzbrojonych. Zasada ta zawierała jednak wyjątki, przewidziane – w wyszczególnionych enumeratywnie sytuacjach – w powołanej ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji¹⁸. Po nowelizacji z 2004 r., podyktowanej przede wszystkim potrzebami w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym i zwalczania tychże, ustawa ta przewidywała bowiem, w określonych sytuacjach, użycie do pomocy Policji, a więc – w ramach realizacji jej zadań – oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej¹⁹ lub żołnierzy Żandarmerii Wojskowej²⁰. Pomoc ta mogła być udzielona również w formie prowadzonego samodzielnie przez oddziały i pododdziały Sił Zbrojnych przeciwdziałania zagrożeniu bądź dokonaniu przestępstwa mogącego skutkować niebezpieczeństwem dla życia ludzkiego lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym w stosunku do obiektów mających szczególne znaczenie dla bezpieczeństwa lub obronności państwa, w przypadku gdy oddziały i pododdziały Policji nie dysponują możliwościami skutecznego przeciwdziałania tym zagrożeniom²¹. Żołnierzom oddziałów i pododdziałów Sił Zbrojnych kierowanych do

¹⁷ Dz.U. 2013.628, z późn. zm.

¹⁸ Dz.U. z 2011 r., nr 287, poz. 1687 tekst jednolity.

¹⁹ Art. 18 powołanej ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji.

²⁰ Ibidem, art. 18a.

²¹ Ibidem, art. 18 ust. 4.

pomocy uzbrojonym oddziałom i pododdziałom Policji przysługiwały w zakresie niezbędnym do wykonywania ich zadań, wobec wszystkich osób, uprawnienia policjantów określone w art. 15-17 powołanej ustawy o Policji, przy czym korzystanie z tych uprawnień następowało na zasadach i w trybie określonych dla policjantów²². Również w wypadku udzielenia pomocy Policji przez żołnierzy Żandarmerii Wojskowej na podstawie art. 18a powołanej ustawy o Policji, żołnierzom Żandarmerii Wojskowej przysługiwały, w zakresie niezbędnym do wykonania ich zadań, wobec wszystkich osób, uprawnienia policjantów określone w art. 15-17 powołanej ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji²³.

Na podstawie tej ustawy dnia 19 lipca 2005 r. Rada Ministrów wydała rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu użycia oddziałów i pododdziałów Policji oraz Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w razie zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub zakłócenia porządku publicznego²⁴. Przepisy § 7 tego rozporządzenia, powtarzając normę ustawową, stanowiącą, że użycie przez żołnierzy oddziałów Sił Zbrojnych środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej następuje na zasadach i w trybie określonych dla policjantów, wprowadziły m.in. zastrzeżenie, że: uprawnienia dowódcy oddziału Policji określone w przepisach o użyciu przez policjantów broni palnej przysługują dowódcy oddziału Sił Zbrojnych (pkt 1). Po wejściu w życie ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej²⁵ nastąpiła derogacja cyt. rozporządzenia. Z dniem 24 września 2013 r. w jego miejsce weszło w życie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 sierpnia 2013 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu użycia oddziałów i pododdziałów Policji oraz Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w razie zagrożenia bezpieczeństwa publicznego lub zakłócenia porządku publicznego²⁶, które nie zawiera odpowiednika przepisu § 7 pkt 1 poprzedniego rozporządzenia o tym samym tytule. Jego brak, podobnie jak zmiany w zakresie materii regulowanej

²² Ibidem, art. 18 ust. 7.

²³ Ibidem, art. 18a ust. 2.

²⁴ Dz.U. nr 135, poz. 1134. Por.: W. Kotowski, *Komentarz do art. 18 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U.07.43.277)*, [w:] W. Kotowski, *Ustawa o Policji. Komentarz*, ABC, 2008, wyd. II; LEX. Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 5 marca 1991 r. w sprawie szczegółowych zasad i warunków użycia oddziałów i pododdziałów Policji oraz Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w razie zagrożenia bezpieczeństwa lub niebezpiecznego zakłócenia porządku publicznego oraz zasad użycia broni palnej przez te jednostki (Dz.U. nr 26, poz. 104 oraz z 1996 r. nr 63, poz. 297), które utraciło moc z dniem 13 stycznia 2005 r. na podstawie ustawy z dnia 25 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o Policji oraz ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. nr 277, poz. 2742). Por. także: C. Sońta, H. Rutkiewicz, *Zadania i podstawy prawne użycia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w przeciwdziałaniu zagrożeniom terrorystycznym na terytorium państwa poza stanami nadzwyczajnymi*, „Studia Bezpieczeństwa Narodowego” 2012 Nr 3, 2013 Nr 4.

²⁵ Dz.U. 2013.628, z późn. zm.

²⁶ Dz.U. 2013.1037.

niektórymi innymi uprzednio wymienionymi aktami normatywnymi, stanowi dość oczywistą konsekwencję uchylecia, z dniem 5 czerwca 2013 r., cyt. art. 17 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji²⁷ z mocy art. 59 pkt 3 ustawy z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej²⁸. Wszak od dnia wejścia w życie przepisów tej ostatniej ustawy, tj. 5 czerwca 2013 r., to ten akt normatywny określa m.in. zasady używania lub wykorzystywania broni palnej przez wszystkich – co do zasady – uprawnionych, z wyjątkami wskazanymi w dalszym ciągu.

Czy strzelec wyborowy może użyć broni palnej na terytorium państwa bez ostrzeżenia, w zamiarze pozbawienia życia?

Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej²⁹, obowiązująca od dnia 5 czerwca 2013 r., nazywana w dalszym ciągu ustawą, określa m.in.:

- przypadki używania lub wykorzystywania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej (art. 1 pkt 2);
- zasady używania lub wykorzystywania środków przymusu bezpośredniego i broni palnej (art. 1 pkt 3);
- postępowanie przed użyciem lub wykorzystaniem środków przymusu bezpośredniego i broni palnej i po ich użyciu lub wykorzystaniu (art. 1 pkt 4).

Ustawy, w myśl art. 3 pkt – odpowiednio – 1 i 3 teŹe, nie stosuje się do przymusu bezpośredniego lub zasad użycia lub wykorzystania broni palnej, o których mowa m.in. w ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej³⁰ oraz – w zakresie działań podejmowanych wobec statków morskich i powietrznych – w ustawie z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej³¹. Zgodnie z art. 3 ust. 2a powołanej ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej Siły Zbrojne, realizując zadania konstytucyjne, w zakresie ochrony niepodległości państwa, niepodzielności jego terytorium oraz zapewnienia bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic, mają prawo stosowania środków przymusu bezpośredniego, użycia broni i innego uzbrojenia, z uwzględnieniem konieczności i celu wykonania tych zadań, w sposób adekwatny do zagrożenia oraz w granicach zasad określonych w wiążących Rzeczpospolitą Polską ratyfikowanych umowach międzynarodowych oraz międzynarodowym prawie zwyczajowym. Zadania konstytucyjne Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej określa oczywiście Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej uchwalona dnia 2 kwietnia

²⁷ Dz.U. 2011.287.1687, z późn. zm.

²⁸ Dz.U. 2013.628, z późn. zm.

²⁹ Dz.U. 2013.628, z późn. zm.

³⁰ Dz.U. z 2012 r. poz. 461, z późn. zm.

³¹ Dz.U. z 2009 r. nr 12, poz. 67, z późn. zm.

1997 r.³², stanowiąc, że służą one ochronie niepodległości państwa i niepodzielności jego terytorium oraz zapewnieniu bezpieczeństwa i nienaruszalności jego granic. Do ustawy zasadniczej nawiązuje wyraźnie art. 3 ust. 1 powołanej ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, deklarując, że Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej stoją na straży suwerenności i niepodległości Narodu Polskiego oraz jego bezpieczeństwa i pokoju. Art. 3 ust. 2 tejże ustawy dodaje, że Siły Zbrojne mogą ponadto brać udział w zwalczaniu klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, działaniach antyterrorystycznych i z zakresu ochrony mienia, akcjach poszukiwawczych oraz ratowania lub ochrony zdrowia i życia ludzkiego, oczyszczaniu terenów z materiałów wybuchowych i niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz ich unieszkodliwianiu, a także w realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego. W myśl art. 3 ust. 2b powołanej ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, Siły Zbrojne użyte w celu określonym w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (Dz.U. nr 162, poz. 1117, z późn. zm.) mają prawo stosowania środków przymusu bezpośredniego, użycia broni i innego uzbrojenia na warunkach określonych w tej ustawie, w granicach zasad określonych w wiążących Rzeczpospolitą Polską ratyfikowanych umowach międzynarodowych oraz międzynarodowym prawie zwyczajowym, a także z uwzględnieniem celu użycia Sił Zbrojnych poza granicami państwa. Wspomniany tu cel określony w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (Dz.U. nr 162, poz. 1117, z późn. zm.) tenże przepis definiuje, stanowiąc, że w rozumieniu tejże ustawy użycie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa oznacza obecność jednostek wojskowych poza granicami państwa w celu udziału w:

- a) konflikcie zbrojnym lub dla wzmocnienia sił państwa albo państw sojuszniczych,
- b) misji pokojowej,
- c) akcji zapobieżenia aktom terroryzmu lub ich skutkom.

Żołnierze pełniący służbę w takiej jednostce wojskowej mają prawo stosowania środków przymusu bezpośredniego, użycia broni i innego uzbrojenia dozwolonego na mocy wiążących Rzeczpospolitą Polską ratyfikowanych umów międzynarodowych oraz międzynarodowego prawa zwyczajowego, w sposób i na zasadach określonych w art. 7a-c powołanej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa. Podkreślając, że wskazane w tym miejscu unormowania dotyczą użycia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa (ograniczenia takiego nie wprowadzają przepisy cyt.

³² Art. 26a ust. 1 (Dz.U. nr 78, poz. 483, z późn. zm.).

upřednio art. 3 ust. 2, 2a powołanej ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie regulacji tych przepisów), zwrócić należy uwagę na ograniczenia wynikające z art. 7b ust. 5 powołanej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa o następującym brzmieniu: „Użycie broni i innego uzbrojenia powinno następować w sposób i z natężeniem proporcjonalnym do zagrożenia, wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę i nie narażać innych osób, a w szczególności osób cywilnych, na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia. O ile sytuacja na to pozwala oraz nie wynika to wprost z celu realizacji zadania, użycie broni i innego uzbrojenia przeciwko osobie nie powinno zmierzać do pozbawienia jej życia”. Podkreślić przy tym należy, że przepisy regulujące przesłanki, zasady i sposoby użycia broni palnej nie zawierają odrębnej regulacji dotyczącej strzelca wyborowego lub snajpera – zarówno gdy chodzi o żołnierzy, jak i funkcjonariuszy Policji, a także jakichkolwiek innych uprawnionych do używania broni palnej. Wszystkich uprawnionych ustawa wyszczególnia enumeratywnie w 21 punktach art. 2 ust. 1 teŹe. Należą do nich m.in. funkcjonariusze Policji i wszystkich służb specjalnych. Zważywszy na wskazane upřednio konsekwencje art. 3 pkt 1 oraz treść art. 2 ust. 1 ustawy, należy uznać, że poza zakresem ustawy znajdują się m.in. wszelkie zasady użycia lub wykorzystania broni palnej, o których mowa m.in. w powołanej ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Dlatego teŹ trzeba uznać, gdy chodzi o żołnierzy, że zakres regulacji ustawy obejmuje jedynie żołnierzy Służby Kontrwywiadu Wojskowego (art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy) i Służby Wywiadu Wojskowego (art. 2 ust. 1 pkt 12 ustawy), a także – co do zasady – żołnierzy Źandarmerii Wojskowej lub wojskowych organów porządkowych (art. 2 ust. 1 pkt 19 ustawy). Źołnierze Źandarmerii Wojskowej lub wojskowych organów porządkowych, w przeciwieństwie do żołnierzy ww. służb specjalnych, pozostają bowiem w strukturze Sił Zbrojnych. Podlegają zatem wspomnianym zasadom użycia lub wykorzystania broni palnej, o których mowa w powołanej ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie regulacji teŹe ustawy, tzn. także w zakresie określonym w powołanej ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej poza granicami państwa, do której postanowień odwołują się ww. przepisy powołanej ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Przepis kaŹdej z tych dwóch ustaw dotyczący przymusu bezpośredniego lub zasad użycia lub wykorzystania broni palnej uznać należy bowiem – na zasadzie art. 3 pkt 1 ustawy – za *lex specialis* względem art. 2 ust. 1 pkt 19 ustawy.

Zatem w zakresie takim, w jakim przepisy ustawy dotyczą żołnierza w ogólności, dotyczą także wojskowego strzelca wyborowego lub snajpera, na równi z jego odpowiednikiem pełniącym służbę w innej państwowej formacji uzbrojonej, w tym w Policji.

Zaznaczyć należy dodatkowo, że użycie broni palnej w ramach uprawnień lub obowiązków służbowych nie stanowi obrony koniecznej³³ przewidzianej w art. 25 ustawy z dn. 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny³⁴ – przynajmniej w sytuacji, w której uprawniony, na podstawie właściwych przepisów, do służbowego użycia broni palnej nie odpiera skierowanego przeciwko niemu bezpośredniego, bezprawnego zamachu, o którym mowa w art. 25 Kodeksu karnego. W takim bowiem przypadku, według poglądu wyrażanego niejednokrotnie w nauce prawa karnego, nie jest on pozbawiony prawa do działania w obronie koniecznej³⁵. Prawo to zaś pozwalałoby mu nawet na pozbawienie życia napastnika bez zachowania jakiegokolwiek procedury, jeżeli byłoby to koniecznym odpieraniem bezpośredniego, bezprawnego zamachu na dobro prawne, w sposób współmierny do niebezpieczeństwa zamachu.

Bez wątplenia pozytywnie należy ocenić uchwalenie ustawy w kontekście uczynienia zadość – stosownie do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 maja 2012 r. – wymogom konstytucyjnym regulacji jej materii w akcie tej rangi, z wyłączeniem obowiązujących przed jej wejściem w życie aktów wykonawczych. Jednocześnie jednak trudno nie zgodzić się z krytyką zawłości postanowień ustawy, wynikającej w szczególności z objęcia jej zakresem obowiązywania wszystkich uprawnionych do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej, należących do 21 kategorii podmiotów wyszczególnionych w ustawie³⁶. Trudno przy tym nie wyrazić wątpliwości, czy wszystkie osoby uprawnione do użycia broni palnej w rozumieniu ustawy znają jej wszystkie unormowania.

W fazie dyskusji nad projektem ustawy B. Hołyst proponował uwzględnić w przepisach także „snajpera, który na całym świecie odgrywa dużą rolę w sytuacjach zakładniczych”, „a być może dzięki strzelcowi wyborowemu uda się w przyszłości uratować czyjeś życie”³⁷. Podobnie K. Jałoszyński krytykował brak w projektowanej ustawie przepisów dotyczących strzelca wyborowego, postulując, by „dopisać do tego projektu strzał ratunkowy z zamiarem pozbawienia życia, aby ratować życie ofierze przestępstwa”, a także „strzał na rozkaz w rozwiązaniu sytuacji taktycznej”³⁸. Natomiast P. Kruszyński uważał, że na podstawie przepisów ustawy o Policji można wyinterpretować użycie strzelca wyborowego, jednak, uznając możliwość innej wykładni, postulował, by odpowiednie przepisy na ten temat znalazły się w projektowanej

³³ Por. np. G. Rejman, [w:] red. G. Rejman, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Warszawa 1999, s. 720, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 1994 r., III KRN 144/94, Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Karowa i Wojskowa 1995, nr 1-2, poz. 3.

³⁴ Dz.U. 97.88.553, z późn. zm.

³⁵ Tak np. M. Filar, [w:] red. M. Filar, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010, s. 92.

³⁶ Tak np. P. Sobiech; odmiennie P. Kruszyński – wypowiedzi powołane w publikacji: A. Kowalczyk, *Broń palna i śpb w jednej ustawie*.

³⁷ A. Kowalczyk, *Broń palna i śpb w jednej ustawie*, op. cit.

³⁸ Ibidem.

ustawie³⁹. Pojawił się również pogląd, że brak przepisów uprawniających strzelca wyborowego do oddania strzału z zamiarem pozbawienia życia stanowi lukę prawną wynikającą ze stosunkowo rzadkich dotychczas sytuacji wymagających fizycznej eliminacji sprawcy, jak np. wzięcie dużej liczby zakładników, jednak Mistrzostwa Europy w piłce nożnej EURO 2012 wymagają ochrony ich uczestników, w tym „gości o statusie VIP (np. obcych dyplomatów, szefów państw i rządów), których obecność może determinować atak skierowany personalnie przeciwko nim”⁴⁰. Jak uprzednio wykazano, żadna z tych propozycji nie została w ustawie uwzględniona. Ustawa z pewnością nie rozstrzyga jednoznacznie problemu dopuszczalności działania strzelca wyborowego, ani jakiegokolwiek innego uprawnionego, w zamiarze pozbawienia życia człowieka, tzn. nie zezwala na to wprost, ani tego wprost nie zakazuje⁴¹.

Bronią palną w rozumieniu ustawy jest broń palna bojowa, o której mowa w ustawie dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (art. 4 pkt 1 ustawy)⁴². W rozumieniu ustawy użycie broni palnej polega na oddaniu strzału w kierunku osoby z zastosowaniem amunicji penetracyjnej (art. 4 pkt 7 ustawy), natomiast wykorzystanie broni palnej polega na oddaniu strzału z zastosowaniem amunicji penetracyjnej w kierunku zwierzęcia, przedmiotu lub w innym kierunku niestwarzającym zagrożenia dla osoby (art. 4 pkt 10 ustawy).

Broni palnej można użyć, gdy zaistnieje co najmniej jeden z przypadków wymienionych enumeratywnie w art. 45 ustawy, natomiast wykorzystać ją można w przypadku konieczności podjęcia co najmniej jednego z działań wymienionych enumeratywnie w art. 47 ustawy. Procedurę poprzedzającą użycie broni palnej przez uprawnionego określa szczegółowo art. 48 ustawy, czyniąc to w następujący sposób: „1. Przed użyciem broni palnej uprawniony podejmuje następujące działania:

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ D. Jankowski, J. Maj-Mariańska, T. Otłowski, P. Piasecka, P. Pietrzak, J. Przybyłowski, P. Świeżak, *Bezpieczeństwo pozamilitarne. Propozycje zmian w zakresie regulacji użycia broni palnej przez policję*, „Tygodnik BBN” nr 44, 29 lipca – 4 sierpnia 2011, (JW.) W publikacji tej podkreślono, że „rozwiązanie polegające na oddaniu strzału ratunkowego przez strzelca wyborowego” jest dopuszczalne w Wielkiej Brytanii i Kanadzie, a dokument pt. *Podstawowe zasady użycia siły i broni palnej przez funkcjonariuszy służb bezpieczeństwa i porządku publicznego*, uchwalony w dniu 7 września 1990 r. podczas VIII Kongresu Narodów Zjednoczonych w Hawanie, stwarza podstawę do jego wprowadzenia. Uznano ponadto, że rozwiązania takowego domaga się nie tylko administracja publiczna, lecz także organizacje pozarządowe, podając jako przykład rekomendację Stowarzyszenia Euro-Atlantyckiego. Por. *Rekomendacja SEA dotycząca instytucji strzału ratunkowego*, 25-07-2011/SEA, <http://www.sea.org.pl/?q=pl/node/835>, dostęp dn. 17.10.2014 r.; *Strzał ratunkowy w Polsce*, 29-07-2011/SEA, <http://sea.org.pl/?q=pl/node/838>, dostęp dn. 17.10.2014 r.; pismo 2730/11 Szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego z dn. 23 sierpnia 2011 r. wraz z załącznikiem, <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//1/7013/7014/7016/dokument9556.pdf>, dostęp dn. 17.10.2014 r.

⁴¹ Dotknięta jest zatem jedną z głównych wad aktualnego prawa krajowego, które coraz częściej i w coraz większym zakresie operuje przepisami pozostawiającymi niezwykle szerokie pole interpretacji.

⁴² Dz.U. z 2012 r., poz. 576, z późn. zm.

- 1) identyfikuje swoją formację albo służbę okrzykiem przez wskazanie jej pełnej nazwy lub ustawowego skrótu, a w przypadku uprawnionego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 20 – okrzykiem: „Ochrona!”;
- 2) wzywa osobę do zachowania zgodnego z prawem, a w szczególności do:
 - a) natychmiastowego porzucenia broni lub innego niebezpiecznego przedmiotu, którego użycie może zagrozić życiu, zdrowiu lub wolności uprawnionego lub innej osoby,
 - b) zaniechania ucieczki,
 - c) odstąpienia od użycia przemocy.
2. W przypadku niepodporządkowania się wezwaniom, o których mowa w ust. 1 pkt 2, uprawniony uprzedza o użyciu broni palnej okrzykiem: „Stój, bo strzelam!”, a jeżeli wezwanie to okaże się nieskuteczne, oddaje strzał ostrzegawczy w bezpiecznym kierunku.
3. Od procedury, o której mowa w ust. 1 i 2, lub jej poszczególnych elementów, w szczególności od oddania strzału ostrzegawczego, można odstąpić, jeżeli ich zrealizowanie groziłoby niebezpieczeństwem dla życia lub zdrowia uprawnionego lub innej osoby.
4. Przed rozpoczęciem konwoju lub doprowadzenia uprawniony uprzedza osobę pozbawioną wolności, w stosunku do której zgodnie z art. 45 pkt 4 lit. b i c możliwe jest użycie broni palnej, o możliwości użycia w stosunku do niej broni palnej w przypadku podjęcia przez nią próby ucieczki”.

Opisane w art. 45, 47, 48 przypadki, procedurę i sposoby użycia lub wykorzystania broni palnej ustawa obwarowuje następującymi ograniczeniami:

Uprawniony do użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej, zwany dalej „uprawnionym”, może użyć środka przymusu bezpośredniego lub broni palnej lub wykorzystać je do celów określonych w niniejszej ustawie wyłącznie w zakresie realizacji zadań ustawowych podmiotu, w którym pełni służbę albo w którym jest zatrudniony (art. 5).

Broni palnej używa się lub wykorzystuje się ją wyłącznie, jeżeli użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego: okazało się niewystarczające do osiągnięcia celów tego użycia lub wykorzystania (art. 6 ust. 2 pkt 1), lub nie jest możliwe ze względu na okoliczności zdarzenia (art. 6 ust. 2 pkt 2).

Środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej używa się lub wykorzystuje się je w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę (art. 7 ust. 1).

Od użycia lub wykorzystania środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej należy odstąpić, gdy cel ich użycia lub wykorzystania został osiągnięty (art. 7 ust. 2).

Środków przymusu bezpośredniego używa się lub wykorzystuje się je z zachowaniem szczególnej ostrożności, uwzględniając ich właściwości, które mogą stanowić zagrożenie życia lub zdrowia uprawnionego lub innej osoby (art. 7 ust. 3).

Podjmując decyzję o użyciu lub wykorzystaniu broni palnej, należy postępować ze szczególną rozważą i traktować jej użycie jako środek ostateczny (art. 7 ust. 4).

Wobec kobiet o widocznej ciąży, osób, których wygląd wskazuje na wiek do trzynastu lat, oraz osób o widocznej niepełnosprawności uprawniony może użyć wyłącznie siły fizycznej w postaci technik obezwładnienia (art. 9 ust. 1).

W przypadku gdy zachodzi konieczność odparcia bezpośredniego, bezprawnego zamachu na życie lub zdrowie uprawnionego lub innej osoby, a użycie siły fizycznej wobec osoby, o której mowa w ust. 1, jest niewystarczające lub niemożliwe, uprawniony może użyć innych środków przymusu bezpośredniego lub broni palnej (art. 9 ust. 2).

Użycie środka przymusu bezpośredniego w przypadku, o którym mowa w ust. 2, następuje z uwzględnieniem jego właściwości oraz stanu osoby, wobec której ma być użyty (art. 9 ust. 3).

Broń palna nie może być użyta lub wykorzystana przez pododdział zwarty (art. 46 ust. 1)⁴³.

W sytuacji zagrażającej życiu lub zdrowiu uprawnionego lub innej osoby uprawniony wchodzący w skład pododdziału zwartego może użyć broni palnej lub wykorzystać ją na zasadach określonych w niniejszej ustawie (art. 46 ust. 2).

Zastosowanie metody historycznej pozwala dostrzec, poza daleko idącymi podobieństwami zachodzącymi w powyższej mierze między ustawą a aktami normatywnymi regulującymi zbliżoną materię do czasu jej wejścia w życie, także dwie szczególnie istotne różnice. Po pierwsze mianowicie, na podstawie art. 48 ust. 3 ustawy można odstąpić od procedury, o której mowa w art. 48 ust. 1 i 2 ustawy, lub jej poszczególnych elementów, w szczególności od oddania strzału ostrzegawczego, jeżeli ich zrealizowanie groziłoby bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia lub zdrowia uprawnionego lub innej osoby. Owo odstąpienie dotyczy zatem także okrzyku identyfikującego formację lub służbę, a nawet w ogóle wszelkich czynności, co nie było przewidziane w przepisach obowiązujących poprzednio⁴⁴. Innymi słowy: ustawa umożliwia, aczkolwiek w sytuacji szczególnej, użycie broni palnej bez jakichkolwiek uprzednich ostrzeżeń. Po wtóre, broni palnej używa się lub wykorzystuje się ją w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę (art. 7 ust. 1 ustawy). W przeszłości natomiast np. przepis § 3 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 września 1990 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu postępowania przy użyciu broni palnej przez policjantów (Dz.U. 90.70.411) stanowił m.in., że użycie broni palnej powinno następować w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę osobie, przeciwko której użyto broni, i nie może zmierzać do

⁴³ *De lege lata* możliwe jest to jednak w stanie wyjątkowym.

⁴⁴ Por. np. § 3 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu postępowania przy użyciu broni palnej przez policjantów oraz zasad użycia broni palnej przez oddziały i pododdziały zwarte Policji (Dz.U. 05.135.1132).

pozbawienia jej życia. O ile pierwszy z tych wymogów został utrzymany w ustawie, o tyle, jak wykazano uprzednio, drugi z nich został w niej pominięty.

Czy zatem w konsekwencji ustawa nie zabrania uprawnionemu do użycia broni palnej, przy zachowaniu wszystkich uprzednio wskazanych warunków, strzelania z broni palnej w zamiarze bezpośrednim pozbawienia życia, bez poprzedzenia otwarcia ognia jakimkolwiek ostrzeżeniem?

Od procedury, o której mowa w art. 48 ust. 1 i 2 ustawy, lub jej poszczególnych elementów, w szczególności od oddania strzału ostrzegawczego, można odstąpić, jeżeli ich zrealizowanie groziłoby bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia lub zdrowia uprawnionego lub innej osoby. Taka sytuacja może mieć miejsce np. w przypadku zapobiegania przez uprawnionego, w tym strzelca wyborowego, bezpośredniemu niebezpieczeństwu zabójstwa zakładników przez sprawcę dysponującego bronią palną (art. 48 ust. 3 ustawy), przy założeniu, że ponadto spełnione są wszystkie przesłanki ustawy dotyczące takiej sytuacji, a w szczególności:

- użycie lub wykorzystanie środków przymusu bezpośredniego: okazało się niewystarczające do osiągnięcia celów tego użycia lub wykorzystania (art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy) lub nie jest możliwe ze względu na okoliczności zdarzenia (art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy), gdy np. sprawca przetrzymuje zakładników w niedostępnym miejscu, umożliwiającym mu dodatkowo obserwację i ostrzał przedpola;
- podejmując decyzję o użyciu lub wykorzystaniu broni palnej, postąpiono ze szczególną rozwagą, traktując jej użycie jako środek ostateczny (art. 7 ust. 4 ustawy), gdy np. upływa termin wskazany przez sprawcę jako czas zabicia przezeń wszystkich zakładników w przypadku niespełnienia jego żądań przez organy państwa, do których były one skierowane, a nie istnieje – w danej chwili – inna możliwość uniemożliwienia mu zabójstwa.

Wydaje się, że w powyższej sytuacji nie jest również naruszony wymóg art. 7 ust. 1 ustawy w przedmiocie użycia broni palnej w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę, jeżeli grożącemu natychmiast zabójstwu zakładników nie można było zapobiec w inny sposób niż pozbawienie życia sprawcy przez strzelca wyborowego lub innego uprawnionego w myśl ustawy. Cytowany art. 7 ust. 1 ustawy wymaga bowiem wyrządzenia możliwie najmniejszej szkody, a w opisanej sytuacji wyrządzenie mniejszej szkody nie wydaje się możliwe. Działania tego rodzaju ustawa trafnie uznaje za wyjątkowe, obwarowując je wskazanymi uprzednio dodatkowymi wymogami.

BIBLIOGRAFIA:

1. FILAR M., [w:] M. Filar (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2010.
2. JANKOWSKI D., i in., *Bezpieczeństwo pozamilitarne. Propozycje zmian w zakresie regulacji użycia broni palnej przez policję*, „Tygodnik BBN” nr 44, 29 lipca – 4 sierpnia 2011.

3. KOTOWSKI W., *Ustawa o Policji. Komentarz*, ABC, 2008, wyd. II, LEX.
4. Pismo 2730/11 Szefa Biura Bezpieczeństwa Narodowego z dn. 23 sierpnia 2011 r. wraz z załącznikiem, <http://legislacja.rcl.gov.pl/docs//1/7013/7014/7016/dokument9556.pdf>, dostęp dn. 17.10.2014 r.
5. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 października 1994 r., III KRN 144/94, Orzecnictwo Sądu Najwyższego Izba Karna i Wojskowa 1995, nr 1-2, poz. 3.
6. REJMAN G., [w:] red. G. Rejman, *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, Warszawa 1999.
7. Rekomendacja SEA dotycząca instytucji strzału ratunkowego, 25-07-2011/SEA, <http://www.sea.org.pl/?q=pl/node/835>, dostęp dn. 17.10.2014 r.
8. SOŃTA C., RUTKIEWICZ H., *Zadania i podstawy prawne użycia Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w przeciwdziałaniu zagrożeniom terrorystycznym na terytorium państwa poza stanami nadzwyczajnymi*, „Studia Bezpieczeństwa Narodowego” 2012 nr 3, 2013 nr 4.
9. *Strzał ratunkowy w Polsce*, 29-07-2011/SEA, <http://sea.org.pl/?q=pl/node/838>, dostęp dn. 17.10.2014 r.

BASIC LEGAL ASPECT OF SNIPER ACTIVITY WITHIN THE STATE BORDERS IN TIMES OF NON-EMERGENCY

Abstract: The existing normative acts use such terms as sniper and snipers rifle. However, there is no specific provision governing the use of firearms by a sniper. Before June 5, 2013 it was governed separately – with a general principle – for each individual armed forces formation. Since then, the Act of 24 May 2013 of the measures on direct coercion and firearms was in acted. It applies to, inter alia, all entitled to the use of firearms. Those would be the soldiers serving in the Military Counterintelligence Service and Military Intelligence Service, and – in principle – Military Police or military law enforcement authorities. They have a right to use firearms in the activities of their institutions on the territory of the State on the same basis as, for example, a policeman. This law also applies to duties of a sniper. In times when this Act was being discussed prior to being passed as a statutory bill, and earlier as well, there was an obvious problem of the legal assessment of the sniper shooting with intent to kill. Established Act of 24 May 2013 on measures of force and firearms usage, certainly does not unequivocally resolve the problem of admissibility of the action by sniper, or any other authorized personnel, who can have an order to kill while on duty. At one hand this new law does not allow such move but on the other, does not prohibit it directly. The primary purpose of this study is to attempt to resolve this legal clash, as well as it is an attempt to answer the question of whether opening fire while in sniper duty, a sniper has to keep in mind all the exact shot procedures defined in said Act.

Keywords: sniper, weapon, direct coercive measures, the legal basis for sniper action, admissibility of shooting with intent to kill.